

Avond 7 Rust, vrijheid en samen-zijn

Achtergrondinformatie

Bedoeling van deze les is om de jongeren de betekenis van het vierde gebod te laten begrijpen als voorbereiding en voorproefje van onze eeuwige bestemming. Daarvoor moeten ze zowel de betekenis van het gebod toen voor het volk Israël, als de diepere betekenis die wij in Jezus hebben leren kennen begrijpen.

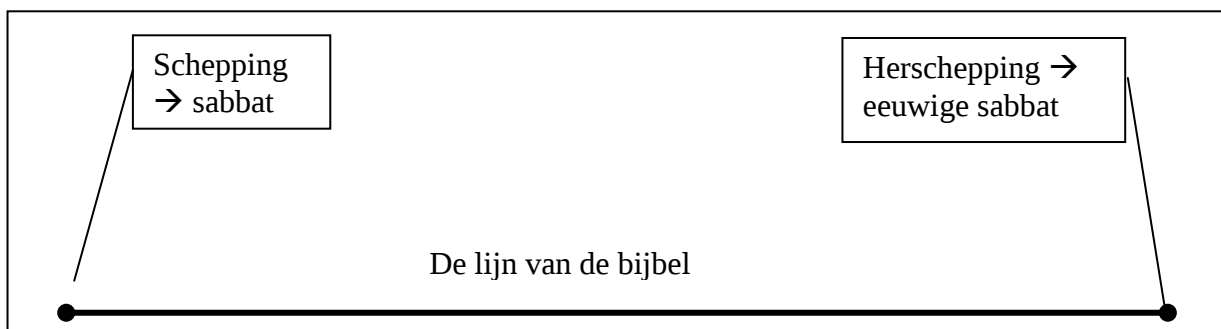
Het vierde gebod op de tijdlijn

* Plaatje 1) lijn van sabbat naar sabbat

- lijn van schepping naar herschepping. > is de lijn van sabbat naar sabbat
- Schepping: God rustte op de 7^e dag. Voor de mens was dat de eerste volle dag van z'n leven. Het leven begint met rust, met Gods zegen. Rusten en feesten samen met God
- Herschepping: alles loopt uit op de eeuwige sabbat (znd 38, Hebr 4). Ook de herschepping is Gods werk. En dan zal het altijd zijn: rusten en feesten samen met God

Op die lijn bevindt zich ons leven > van sabbat naar sabbat

Laat gelijk zien hoe ongelofelijk belangrijk het 4e gebod is. Afgeschaft? Op weg naar de complete vervulling!

* Plaatje 2) zonde

Zonde: voor jezelf leven, je losmaken van God en zijn bedoeling

- dan de rust weg als basisgevoel; niet meer die zekerheid dat God het in wezen allemaal voor je gedaan heeft, en dat Hij een toekomst voor je klaar heeft → zelf doen > stress, zelf je toekomst bouwen. Druk, druk, druk > dat is werelds.

- dan nog wel genieten; maar vaak: laten we eten en drinken, want morgen sterven wij

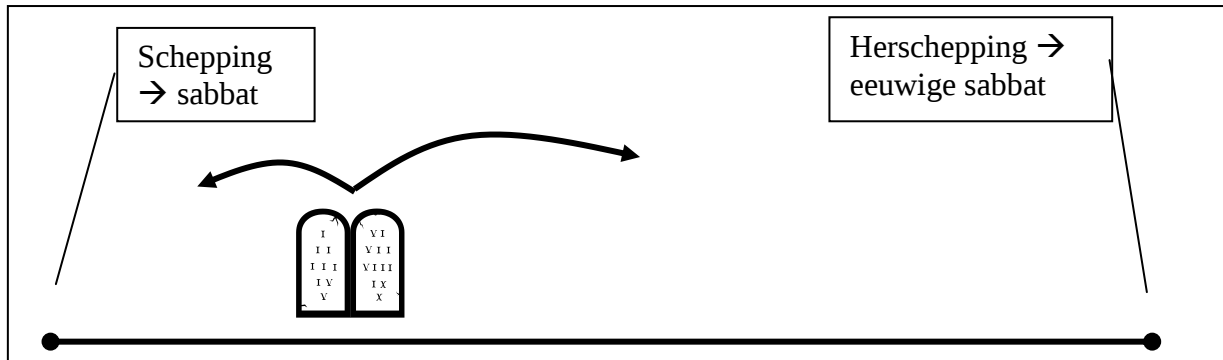
Dat zag je direct al na de zondeval: "In het zweet uws aanschijns...". Maar de mens zocht zijn eigen rust: Kaïn bouwde de eerste stad, daarna bouwde men Babel

** Plaatje 3) verbond Sinai*

Maar God koos een volk, dat zuchte onder de slavernij > bevrijdde het, zette het apart > wet. Wat is dan die bedoeling? Net als in begin: rusten, feestvieren, samen met God.

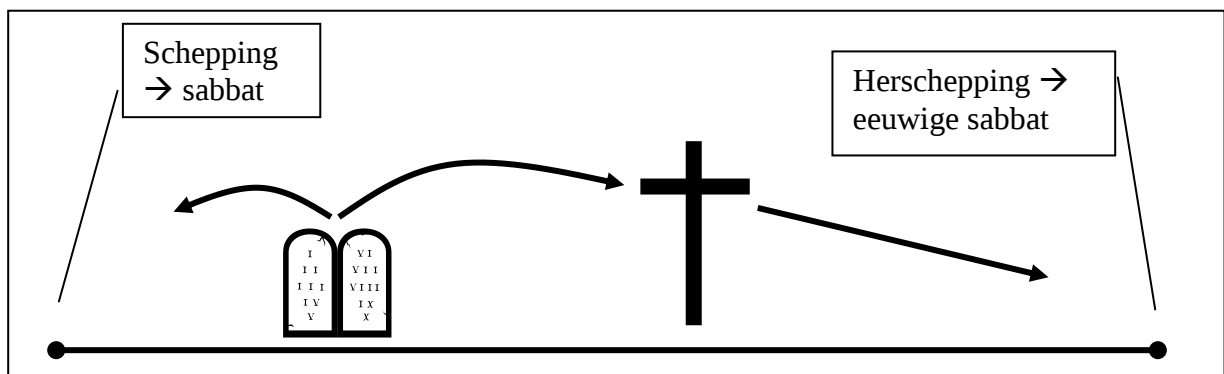
- Dat wijst terug: a. naar de schepping b. naar de bevrijding
- Dat wijst vooruit: 1 dag om te rusten en samen te komen bij God: maar het gaat God om het hele leven, Hij werk toe naar de eeuwige rust en het eeuwige feest met Hem.

** Plaatje 4). nieuwe verbond*

Rusten, feestvieren, samen met God >> nu nog veel duidelijker!

Als we terug kijken: het kruis ; Hij geeft ons rust (volbracht!), Hij bevrijdde, Hij brengt ons samen bij God. Als we vooruit kijken: Hij komt terug om het af te maken.

Conclusies

- De eerste vraag is niet: wat doe jij op zondag, maar: wie is Christus voor jou?

a. Geeft Hij je rust? (verlossing, heiliging, dagelijks leven)

b. Brengt Hij je tot feestvieren samen met God?

- Je kunt het gebod niet beperken tot 1 dag, het raakt je hele leven.

- Maar de zondag dan?

We zijn veel vrijer dan in het OT wat betreft de vormgeving van de gehoorzaamheid (vgl bv. Rom 14:5; vgl ook: in OT 10% geven, nu zelf bepalen). Maar als we die vrijheid gebruiken om de vrije zondag op te offeren, dan is er iets ernstig mis met ons geloof.

- Moet je twee keer naar de kerk?

Het gaat niet om de regel, het gaat om Gods bedoeling: we zijn op weg naar de eeuwige samenkomst met Hem: samen bij God zijn, Hem loven, je bevrijding vieren

Als je nou een paar keer per week al te veel vindt, en er zoveel dingen belangrijker zijn, wat moet je dan in de eeuwigheid

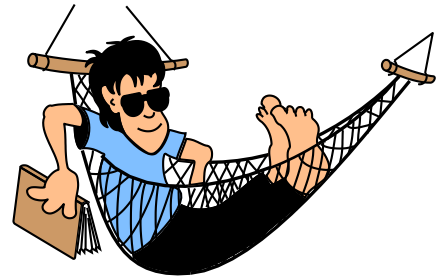
De bedoeling van het 4^e gebod

Als je wilt weten wat het 4^e gebod vandaag betekent (dat geldt trouwens voor elk gebod), moet je je dus afvragen: a. wat betekende het gebod toen, b. wat betekent het nu voor ons die Christus kennen. 4 punten:

1. rusten van je werk

In Exodus lezen we dat het volk de sabbat moet houden, omdat de Here zelf in 6 dagen de hemel en de aarde geschapen heeft en op de zevende dag rustte.

Zo deed God het: 6 dagen werk, 1 dag rust; en zo wil Hij dat de mens het doet, die naar zijn beeld geschapen is. Wel, als wij door Christus God hebben leren kennen, dan kan het niet anders dan dat wij ook rust kennen in ons leven. En zouden wij dan wijzer willen zijn dan God, die na zes dagen werk, een rustdag nam en gaf.

2. je bevrijding vieren.

In Deuteronomium (5:12-15) zegt God: ik heb jullie bevrijd uit de slavernij, en daarom wil ik niet dat jullie je weer tot slaven laten maken of anderen tot slaven maken.

In Egypte werkten ze non-stop. Maar daar heeft God ze van bevrijdt, en dat moeten ze nu elke dag met een vrije dag vieren. Een vrije dag niet alleen voor henzelf, maar ook voor hun personeel, en zelfs voor hun vee.

Nog steeds laten mensen zich zomaar tot slaaf maken. Stress is volksziekte nummer 1. Maar een christen is anders. Die weet dat hij het allemaal niet meer zelf hoeft te maken. Die is verlost. En zouden wij er dan niet goed aan doen om ook elke dag een bevrijdingsdag te vieren. En wat is logischer dan daarvoor de dag te kiezen van de uittocht uit slavernij en dood: de dag van de opstanding van Christus.

3. God aanbidden

Op sabbat werd niet gewerkt, maar op sabbat kwam het volk wel bij elkaar om de Here te loven. En de priesters werkten op sabbat extra hard, want dan werden er dubbel zoveel offers gebracht (zie b.v. Lev.23:1-3). Verder werd er op sabbat ook veel gezongen (zie b.v. Ps 90)

Het zou natuurlijk wel treurig zijn als wij die Christus hebben leren kennen, niet een dag in de week hadden waarop we er echt alle tijd voor nemen om met broeders en zusters bij elkaar te komen om God te aanbidden, ons leven aan Hem te wijden, en om naar zijn Woord te luisteren

Al direct vanaf het begin kwamen de discipelen op zondag, de dag des Heren, bij elkaar. Later werd de zondag een vrije dag, die helemaal aan de dienst van de Here gewijd kon worden.

Zo'n kans laat je natuurlijk niet schieten, en om dat mee te kunnen maken ben je als het nodig is bereid andere zaken (een lucratieve job, een leuke film, ets) te laten schieten.

4. Laten zien op wie je vertrouwt

De sabbat was een feestdag, en toch stelde de Here in het oude testament de doodstraf op het niet houden van de sabbat. Waarom? Omdat Hij wist hoe makkelijk de mens zich toch weer slaaf laat maken. Daarom stelde de Here dit gebod tot een teken (Ex 31:12-17). Door zich te

houden aan de sabbat, ook in de oogsttijd, ook in tijden van armoede, kon het volk laten zien dat ze op de Here vertrouwden, en op de Here alleen.

Voor ons staat er geen doodstraf meer op het werken op de rustdag, en dat is maar goed ook. Maar dit gebod is nog wel steeds een test: durven we de Here te vertrouwen, en rust te nemen, of blijven we doorgaan, omdat we het van onze eigen prestaties verwachten.

Nemen we een dag in de week om de gemeenschap met God te vieren, of komen we daar met geen mogelijkheid aan toe: te druk met onze eigen zaken.?

Het 4^e gebod en Christus

Een vraag die velen zich stellen, en die hen anders wel gesteld wordt door de adventisten, is: “Waarom houdt de kerk de 7e dag niet meer als rustdag zoals het 4e gebod gebiedt? Je kunt toch niet zomaar dat gebod aan de kant zetten? Waarom is voor de meeste christenen nu de eerste dag van de week het belangrijkste?”

Voor het beantwoorden van die vraag nemen we ons uitgangspunt in Kol. 2: 16-17:

“Laat dan niemand u blijven oordelen in zake eten en drinken, of op het stuk van een feestdag, nieuwe maan of sabbat, dingen die slechts een schaduw zijn van hetgeen komen moest, terwijl de werkelijkheid Christus is.”

In Kolosse had je christenen met een Joodse achtergrond, die de sabbat als rustdag wilden handhaven, en zich aan de spijswetten van Mozes hielden, en je had christenen met een heidense achtergrond, die zich niet aan de wetten van Mozes hielden. Dat gaf conflicten. Paulus reageert daarop door te zeggen dat men op dit punt elkaar niet moet veroordelen. De geboden uit de tijd van het oude testament moeten niet behandeld worden of er niks veranderd is: die geboden hadden een doel; ze wezen heen naar Christus, zoals een schaduw soms al iets van iemand laat zien voordat je de persoon zelf ziet. Maar als de persoon zelf er is, dan moet je je aandacht niet op de schaduw blijven richten. Zo moeten wij onze aandacht niet op de wetten uit de tijd van het oude testament blijven richten, maar letten op wat we nu op die punten van Christus kunnen leren.

Zo moet je nu ook naar de sabbat kijken:

Het volk Israël mocht op de sabbat niet werken, niet koken, maar rust houden. Daarvoor gaf God twee redenen:

- Ex 20: God heeft alles geschapen, ons leven begint met de rustdag!!
- Deut 5. God heeft ons bevrijd, daarom moeten we ons niet opnieuw tot slaven laten maken, noch anderen tot slaven maken.

Zo zie je ook dat deze wet de schaduw is, en dat Christus de werkelijkheid is:

- Hij zorgt voor de nieuwe schepping en geeft ons eeuwige rust
- Hij heeft ons pas echt van de slavernij bevrijd, en daar het onweerlegbare bewijs van geleverd toen Hij uit de dood opstond.

De essentiële vraag is dus niet: welke dag moet je rusten? Maar: wie is Christus voor je? Heeft Hij je volledige verlossing gegeven? Vindt je je rust in Hem? Laat je zien dat je leven rust in Hem, en dat het niet allemaal van jouw prestaties, jouw gehoorzaamheid, jouw bedoelingen, enz afhangt, maar van Christus, zowel voor wat de betreft de zaken van je dagelijks leven als die van je eeuwig heil.

Het vierde gebod zegt:

- zoek je rust en veiligheid in wat God gedaan heeft
- zorg dat je tijd hebt voor God: de erediensten, de zondagen, elke dag
- verlang naar de complete verlossing, en de eeuwige rust (Hebr.4)
- wees geen slaaf meer van de zonde, noch ergens anders van

Tenslotte: de handreiking van de Synode

Vanaf 1996 is er in de Gkv een hoop onrust ontstaan over de relatie tussen de betekenis van het vierde gebod voor de christelijke kerk. Het begon allemaal met een preek van ds.

D.Ophoff. In deze preek stelt hij onder andere:

“Laat merken hoeveel die dag je waard is. Wat mij betreft, niet op grond van een absoluut, goddelijk gebod. Maar wel omdat het goed is samen een dag in de week rust te nemen, naar het voorbeeld van Israëls sabbat.”

Er werd bezwaar gemaakt tegen de opmerking dat de zondagrust niet een rechtstreeks goddelijk gebod zou zijn. Uiteindelijk kwam de zaak op de generale synode. Die besloot:

dat de opvatting van ds. D. Ophoff dat de zondag als rustdag niet gegrond is op een goddelijk gebod, niet te veroordelen is;

met als grond:

In de loop van de geschiedenis is de Gereformeerde Kerken in Nederland steeds verschil van mening geweest over de vraag of uit de Schrift dwingend kan worden aangetoond, dat er voor de nieuwtestamentische kerk een rechtstreeks gebod van God is om de zondag als rustdag te houden. Ook wat in zondag 38 HC over de rustdag staat is niet voldoende om daaruit dwingend te kunnen afleiden, dat wij rechtstreeks van God de opdracht hebben om de zondag als rustdag te houden. In verband hiermee is er binnen de Gereformeerde Kerken in Nederland steeds ruimte geweest om verschillend te denken over de Schriftuurlijke fundering van de zondag als rustdag;

Uiteindelijk heeft de generale synode van Zuidhorn een handreiking aan de kerken gedaan over de bedoeling en invulling van de christelijke zondag. De tekst staat hieronder.

Zondag, HEERlijke dag - Een handreiking

Aanleiding

Deze handreiking is opgesteld om twee redenen. De eerste is dat, zoals vaker in de geschiedenis na de Reformatie, er in de Gereformeerde Kerken in Nederland een geschil gerezen was over de verhouding tussen het vierde gebod en de zondag en over de consequenties daarvan voor de zondagsheiliging. De tweede reden vormt daar de actuele achtergrond van, namelijk het veranderde geestelijk klimaat in ons land tot een geseculariseerde en multireligieuze samenleving. De economische en maatschappelijke ontwikkelingen (internationalisering, globalisering en technologie) oefenen grote invloed uit op de nationale cultuur. De handreiking wil de kerken helpen de christelijke overtuiging te vernieuwen ten aanzien van het rusten op en het vieren van de zondag in het Nederland van de 21^e eeuw.

Inleiding

Wij weten ons als Gereformeerde Kerken in Nederland te staan onder het gezag van het vierde gebod in het geheel van de Tien geboden en van het onderwijs van de heilige Schrift. Het is mede krachtens dit gebod dat wij de zondag vieren als de dag van de opstanding van onze Heer Jezus Christus. Ons verlangen is steeds beter te begrijpen hoe de zondag ons in Hem geschonken is tot verlossing en tot heiliging van alle dagen van het leven.

1. Onderwijzend deel

1. Van sabbat naar zondag

Zoals Israël door de eeuwen heen de sabbat vierde, zo heeft de christelijke kerk de zondag als dag van de Heer ontvangen. Jezus Christus noemt zichzelf 'heer, ook over de sabbat' (Mar. 2:28). Hij heeft de gehoorzaamheid aan God en het offer voor de zonden volbracht. Op de eerste dag van de week is Hij opgestaan uit de dood. Gods grote daden in de voltooiing van de schepping en in de bevrijding van het volk uit slavernij waren de motieven om de sabbat te vieren. In Christus brengt God de geschiedenis van zijn heil beslissend verder. Het motief om de zondag te vieren is nu bovendien Gods grote werk in de opwekking van de Zoon uit de doden.

In het Nieuwe Testament staat de eerste dag van de week in het licht van Christus' verschijningen aan zijn leerlingen (Joh. 20:9, 26). De eerste christelijke gemeente komt elke dag samen in de tempel en in de huizen (Hand. 2:46). De eerste dag van de week krijgt profiel in de samenkomst om het onderwijs van de apostelen te horen en het brood te breken (Hand. 20:7) en in het reserveren van de gaven (1 Kor. 16:2). Later wordt deze 'de dag van de Heer' genoemd (Op. 1:10), de naam die de christelijke kerk in later tijd aan de zondag heeft gegeven. Daarom noemen we de zondag ook de HEERlijke dag.

2. De dag en de dagen van de Heer

In het Nieuwe Testament is de viering van de zondag niet met zoveel woorden aan het vierde gebod van Gods wet verbonden. Elke dag en heel het leven wordt door Christus geheiligd. Wie een bepaalde dag als feestdag viert, doet dat om de Heer te eren (Rom. 14:6). De zondag was in de wereld van het Nieuwe Testament eerst een gewone werkdag. Deze kreeg al spoedig haar bijzondere kleur in de samenkomsten van Christus' gemeente in de morgen en tegen de avond.

Christus is de vervulling van de hele wet (Mat. 5:17) en neemt Gods geboden op in zijn onderwijs over het koninkrijk. Het grote gebod van de liefde en volmaaktheid geeft kracht aan het leven in navolging van de Meester. Het evangelie vertelt hoe Hij de sabbat naar het gebod onderhoudt en deelneemt aan de samenkomsten in de synagoge. In de gang van het evangelie verwacht je niet dat de viering van de zevende dag zou veranderen, totdat Jezus sterft en zijn lichaam op de sabbat in het graf rust. Het is de opstanding van Jezus Christus uit de dood die het nieuwe ten opzichte van het oude verbond duidelijk maakt.

Evenals de andere geboden, komt het vierde gebod in Christus naar ons toe. In zijn persoon en in de eenheid van de Schriften wil de kerk begrijpen wat het gedenken, heiligen en rusten op de dag van de HERE betekent. In de vrijheid van de Geest willen we recht doen aan het voorlopige, het blijvende en het nieuwe in de wil van God in het vierde van de Tien geboden.

3. Het voorlopige, blijvende en nieuwe

God wil zijn schepselen tot rust brengen en op adem laten komen (Ex. 23:12). Hij wil hen bevrijden uit de kramp van het werken onder de vloek. Het motief van de schepping (Gen. 2:2-3; Ex. 20:11) wordt versterkt door het motief van de bevrijding uit slavernij (Deut. 5:15). Mens, dier en land mogen delen in de rust die God te genieten geeft.

3.1 Het **voorlopige** in het vierde gebod zien we in de zevende dag, in de mogelijkheden van het beloofde land, in de claim van Gods wet op Israëls samenleving en in de regelgeving ten aanzien van de sabbat die de HERE aan zijn volk opdroeg. Ook daarin heeft de wet Israël naar de Verlosser geleid. De Schrift noemt ook de sabbat als een schaduw van wat komt, terwijl Christus de werkelijkheid is (Kol. 2:17). Het ene beloofde land gaf voorlopige uitdrukking aan de rust. De christelijke kerk is in de wereld nu in vreemdelingschap. Niet altijd en niet overal ter wereld verkeren christenen in de positie de rustdag en zondag te doen samenvallen.

3.2 Er zijn ook **blijvende** aspecten aan het vierde gebod. We zien die eerst in de afwisseling van werken en rusten. Vervolgens ook in de samenkomsten voor de HEER op de rustdag en de feestdagen. En zo in het loskomen van eigen prestatie om te leren leven uit de gulle hand van God. Al bij de voltooiing van de wereld horen we hoe God rustte van zijn scheppingswerk in zes dagen (Gen. 2:2-3; Ex. 20:11). De Here Jezus voegt eraan toe dat de sabbat gemaakt is voor de mens (Mar. 2:27). Dat laat Hij zelf horen in de verkondiging van het evangelie. Hij laat het ook zien in daden van genezing en bevrijding aan kinderen van Israël, ook op de sabbat. Die horen bij uitstek bij de rust die in Hem te vinden is en waartoe Hij Gods volk uitnodigt (Mat. 11:28-12:21).

3.3 Het **nieuwe** in Christus' opstanding maakt dat niet meer de zevende, maar de eerste dag van de week in het licht komt te staan. In Hem is de werkelijke rust te vinden (Mat. 11:28-30). Hij is onze sabbat. Het hele leven van zondaars wordt door Hem bevrijd van de last van zonde en schuld. Er straalt licht over alle dagen van de week en over alle volken van de wereld. De komst van zijn rijk zal ons bij de eeuwige sabbatsvrede brengen (Hebr. 4:9). Daarom bidden wij: 'Kom, Heer Jezus' (Opb. 22:20).

4. Zondag, dag voor de kerk

Vanuit het nieuwe dat in Christus gekomen is kunnen ook de blijvende aspecten van het vierde gebod gestalte krijgen. Het gebod tot het **rusten** van eigen werk en inspanning vraagt om concretisering. Juist op zondag leren we rust te vinden in het volbrachte werk van onze Schepper en in het volbrachte lijden van onze Verlosser. Uitgaande van zijn opstanding krijgt de eerste dag van de week in de Schrift profiel. De levende Heer verzamelt zijn gemeente op die dag om zich heen. Hij zendt haar vanuit die dag in het leven van alle dagen om het licht te laten schijnen.

De **samenkomsten** van de gemeente liggen in het verlengde van Israëls 'heilige samenkomsten' op de sabbat. We worden aangespoord de 'eigen bijeenkomsten niet te verzuimen', en wel in het licht van het naderend oordeel van dé dag van de HEER (Hebr. 10:25). Het 'heden' van Gods stem die tot bekering roept, geldt elke dag dat het Woord klinkt (Hebr. 4:1-13). Zijn stem klinkt speciaal zovaak de heilige Schriften in de samenkomsten voorgelezen en verkondigd worden. Christus is de Heer van zijn kerk die Hij in één lichaam samenbrengt.

We willen recht doen aan het daadwerkelijke rusten en aan het **gedenken** van Gods werken. We doen dat wanneer we de zondag vieren en daarin de samenkomsten van de gemeente plaats geven. Als christelijke kerk weten wij ons geroepen het geschenk van deze rustdag dankbaar te aanvaarden en optimaal tot Gods eer te gebruiken. Wanneer die ruimte ons ontnomen zou worden, blijft de zondag een teken van verlangen om de Heer in volle vrijheid te dienen.

Wij sporen elkaar aan die dag zoveel mogelijk vrij te houden van beroepsarbeid en activiteiten die ons afhouden van de eredienst voor de Here, van de ontmoeting als gemeente en van de rust die deze dag typeert. Het vierde gebod komt tot zijn recht wanneer Gods volk van de dag van de Heer geniet door afstand te nemen van de gewone bezigheden (Jes. 58:13).

5. De gemeente als Christus' lichaam

Het dubbele gebod van de liefde is de samenvatting van de wet en de rode draad van alle geboden (Mat. 22:27-40; Rom. 13:8-10). De liefde tot God als het hoogste gebod krijgt gestalte in de samenkomst van de gemeente met haar Heer. In de samenkomsten presenteert de gemeente zich aan Hem die haar Hoofd is.

De liefde tot de naaste komt tot uitdrukking in de wil om samen te komen als gemeente die het lichaam van Christus mag heten. Dit gebod spoort ons aan de samenkomsten niet te verzuimen, maar elkaar in dat opzicht aan te vuren (Hebr. 10:25). In het geheel van het lichaam kan geen deel gemist worden (1 Kor. 12:12-31). Het vieren van de zondag bindt de leden samen tot het ene lichaam, waarin wij in één Geest gedoopt zijn (1 Kor. 12:12-13).

6. Zondag en samenleving

De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben de vrije zondag, zoals die onder Gods voorzienigheid in Europa tot ons is gekomen, steeds met dank aan God aanvaard. Het Nederlandse volk heeft echter in groten getale de weg van het geloof in God verlaten en waardeert de zondag vooral als vrije dag.

Nu op zondag door de wetgever meer ruimte wordt geboden om te werken en die dag daardoor als dag van de Heer minder beschermd wordt, willen wij publiek en eensgezind, met woord en daad, getuigen van Christus' evangelie. Dat houdt in:

- § wijzen op de Schepper van al wat leeft die het ritme van werken en rusten gegeven heeft aan mensen die naar zijn beeld geschapen zijn;
- § getuigen van de Verlosser die verloren mensen vrij maakt uit de macht van de zonde en ons in zijn gemeente samenbrengt;
- § prijzen van de Geest die beschadigde mensen wil vernieuwen naar het beeld van Christus en ons leidt naar de vernieuwing van hemel en aarde.

We willen de zondag tot eer van de levende Heer en als dag van de christelijke gemeente hooghouden. Ook komen we op voor de handhaving van de zondag als dag van collectieve rust. De God van Israël heeft van meet af aan ook het personeel, de buitenlander en de dieren in de rustdag betrokken (Ex. 20:10; Deut. 5:14). Ook verlangen wij ernaar de viering van de zondag zo vorm te geven, dat die een aantrekkelijk beeld vertoont van rust bij God en gemeenschap bij elkaar. Ons gebed is dat dit voorbeeld en getuigenis ook onze naaste tot Christus nodigt.

In het dagelijks werk, in onze vrije tijd en op de zondag willen we getuigen van Christus zijn door zelf rust te vinden in Hem. Zo willen wij, verenigd op de belijdenis van Zondag 38 van de Catechismus, in deze tijd en onze omstandigheden recht doen aan Gods bedoeling met het vierde gebod en de zondag.

2. Praktisch-ethisch deel

2.1 In een samenleving met mobiele telefoon, laptop, files, tv, internet en e-mail worden veel mensen opgejaagd. Werktijd en vrije tijd vervloeien, ondanks de korte arbeidsweek. Hoog tijd om opnieuw in de leer te gaan bij de Schepper die **werk- en rusttijd** maakte. Christus is Heer van vrijgekochte slaven én van de rustdag.

2.2 Leven en werken zijn nog altijd aan de vloek van de zondeval onderworpen (Gen. 3:15-19). Werken is, ook in een hoogontwikkelde economie en samenleving, voor velen zwoegen (Pr. 1:3). Onderwijs en opleiding leggen een grote druk op jonge en oudere mensen. Daarom is het zo heilzaam dat de Schepper in het ritme van de week een **rustdag** gegeven heeft (Gen. 2:2-3; Ex. 20:8-11; 23:12). Naar Gods voorbeeld en gebod mogen we tot rust komen, leren genieten en terugkijken op het gedane werk. Zo wordt God geëerd als degene die alle werk volbrengt. Niet aan onze prestatie, maar aan zijn zegen is alles gelegen.

2.3 **Eerst komt het rusten** (dat is: neerleggen van werk), daarna het vieren. God heeft zijn scheppend werk volmaakt en legde zo het fundament onder de sabbat. Jezus Christus heeft het werk van verlossing volbracht en legde zo het fundament onder de zondag. Hij schept tijd om tot rust te komen in zijn nabijheid. Zijn geboden, ook om te rusten, zijn niet zwaar (1 Joh. 5:3; Mat. 11:30). Zo leren we verlangen naar de volkomen rust (Heb. 4).

2.4 De HERE heeft de rust op zijn dag ook geboden om het personeel, de dieren en het land in de rust te laten delen. Die rust heeft ook betekenis voor het Nederlandse volk, de samenleving en economie. God heeft de herschepping (werkelijke 're-creatie') van zijn wereld op het oog. In woord en daad zal de kerk getuigen van de rust bij de Schepper, Verlosser en Vernieuwer van al wat leeft.

2.5 Door te rusten laten we zien dat we beseffen verlost te zijn van slavernij, ook van de eigen zonden, prestaties en de economische wetten. Door de zondag te vieren geven we uitdrukking aan de erkenning van **Christus als Heer**, ook over de rustdag (Mar. 2:28). Als Hij zegt 'Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen', geldt dat des te meer op zondag (Mat. 6:34). Op de rustdag leren we genieten van zijn zorg, zoals Israël in de gawe van het manna leerde.

2.6 Ook al kent het Oude Testament weinig directe voorschriften voor de vormgeving van de eredienst op de sabbat, toch krijgt **het vieren** profiel. Bijvoorbeeld in de aanwezigheid van de 'tent van de samenkomst' en de offers, in de 'heilige samenkomsten' van het volk en later in de synagoge. Jezus ging naar zijn gewoonte op sabbat naar de synagoge (Luc. 4:16). In het Nieuwe Testament verschijnt Christus na zijn opstanding aan leerlingen en vrouwen. Zij komen samen op de eerste dag van de week (Joh. 20; Hand. 20), die door de gemeente 'de dag van de Heer' genoemd wordt (Op. 1:10).

2.7 Christus roept ons tot zijn **gemeente**, die zijn lichaam is. De gemeente bestaat niet uit individuen, maar is het lichaam van Christus, door de kracht van de Geest samengesteld uit vele leden (lichaamsdelen). Wanneer de Verlosser ons tot zijn gemeente roept, is er geen plaats meer voor individualisme.

2.8 In de samenkomst presenteert de gemeente zich als het lichaam dat zich in Christus' dienst stelt. In de **eredienst** stelt zij zich als volk voor haar God om er ernst mee te maken tot Gods rust in te gaan (Heb. 4). Naar het voorbeeld van de oudchristelijke kerk hebben ook wij de tweede kerkdienst nodig om de zondag als een geheel en als gemeente te genieten. Als afwezigheid in de middag- (of avond)dienst toeneemt, moet de gemeente worden onderwezen en gemotiveerd om deel te nemen.

2.9 Het is nodig in het kerkelijk **onderwijs** de samenhang te leren van:

- a. Gods gebod en gewillige naleving ervan,
- b. de gemeente die samenkomt en zelf een levend lid daarvan zijn,
- c. beroepskeuze en persoonlijke verantwoordelijkheid.

We hebben de verkondiging van het Woord en de gemeenschap der heiligen nodig om een christelijke stijl van leven te ontwikkelen.

2.10 Wanneer onder druk van economie en maatschappij **zondagsarbeid** toeneemt, is het nodig elkaar te bepalen bij de noodzaak te rusten van eigen inspanning en bij onze totale afhankelijkheid van Gods zegen. Werk dat in dienst van het evangelie (Mat. 12:4-5) en in het teken van barmhartigheid staat (Mat. 12:6-7) kan nodig zijn. Dit biedt ook kansen om aan de navolging van Christus gestalte te geven. Onder welke omstandigheden (beroeps-)arbeid noodzakelijk is zal overwogen worden in christelijke vrijheid. Zulke weging vindt plaats door te luisteren naar Gods Woord, met gebed om wijsheid en het vragen van raad. Jesaja 58:13 kan daarbij praktisch richting en houvast bieden.

2.11 Gevaar van **regelmatige zondagsarbeid** is dat je aan het ritme van zondagsrust onttrend raakt, dat je geen kracht vindt om zo mogelijk aan één eredienst deel te nemen en dat je jezelf van het gemeentelven isoleert. Dan is een biddend leven extra nodig om toewijding aan de Heer van het leven en van zijn gemeente te ontvangen. Ook is het goed dat de gemeente om hen die beroepshalve moeten werken, heen gaat staan. Dit kan door gebed en persoonlijke aandacht voor elkaar. In het tijdstip van eredienst wordt zoveel mogelijk met hen rekening gehouden.

2.12 Zondagsarbeid die aanvaard wordt alleen om **financieel gewin** is verwerpelijk, zoals alle geldzucht (1 Tim. 6:9). Immers, ‘niemand kan twee heren dienen. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon’, zegt Jezus, onze Heer (Mat. 6:24).

2.13 De wet van de HERE is richtsnoer van **dankbaarheid** voor de verlossing in Christus. Het vierde gebod helpt ons - in werken en rusten - de heiliging van heel ons leven te ontvangen. De Heilige Geest vervult de gemeente als een tempel. Daar ontvangen zondaars kracht om al de dagen van de week tot Gods eer te leven.

2.14 Christus bevrijdde de sabbat van menselijke wetten die een last op de rustdag legden. Het ontwikkelen van een patroon van zondagsheiliging vraagt **creativiteit**: om te ontdekken wat het goede, het welgevallige en volkomene voor God is (Rom. 12:2). Het vraagt om **liefde** om elkaar daarin tot een hand en een voet te zijn.

2.15 In het beoordelen van en spreken over elkaar is het goed een **levensstijl van geduld en barmhartigheid** te gebruiken. Niet de uiterlijke kenmerken van zondagsarbeid zijn richtinggevend. Het gaat om de motieven, waaronder de afwegingen van zondagsarbeid zijn gemaakt. Ook in dit kader zijn de woorden van de Here Jezus heilzaam: ‘Als u had geweten wat bedoeld wordt met: “Barmhartigheid wil ik, geen offers”, dan zou u geen onschuldige mensen hebben veroordeeld. Want de Mensenzoon is heer en meester over de sabbat’ (Mat. 12:7-8).

2.16 In de geloofsopvoeding is het van belang een persoonlijke en gedeelde levensstijl te ontwikkelen. Daarbij kunnen **huisregels** helpen om rust en vrede op de dag van de Heer te vinden. Huisregels zijn afspraken tussen volwassenen, waarin duidelijkheid geboden wordt over keuzes van levensstijl inzake het vieren van de zondag (bijv. inzake huiswerk, het gebruik van media, het soort recreatie). De ruimte die de Geest in onze harten wil maken, mag niet door onze drukte verdrongen worden. Tegelijk geeft God de rustdag om te genieten van vrije tijd en ontspanning. Huisregels zijn afspraken die aan de kinderen geleerd worden als persoonlijke vormgeving van zondagsrust. Zo kan de jongere generatie leren in verantwoordelijkheid tot vormgeving van de rust te komen.

2.17 Een aspect van zondagsviering is ook alle vertrouwen op onszelf en eigen werk af te leggen. Alleen Christus is bij machte ons te bevrijden van de slavernij van de vloek en van de macht van zonde. **Bekering** van dode werken is omkeer naar de levende God.

2.18 Een krachteloze en vreugdeloze zondagsviering hangt samen met kleingeloof dat haar kracht niet vindt in Christus als Heer. Daarentegen leidt een levend geloof in Christus, de levende, tot een bezielde en blijde **viering** van de dag van zijn opstanding.

2.19 Gerichtheid op het volbrachte werk van Christus en de vernieuwende kracht van de Geest betekent voor de rustdag: alles **doen** wat een feestelijke viering van de dag van de Heer dient en alles **nalaten** wat daaraan afbreuk doet.

2.20 De samenleving is vervreemd van de zondag als rustdag. De zondag als dag van de kerk speelt zich veelal binnen de grenzen van de gemeente en de huizen af. De gemeente van Jezus Christus zal wegen zoeken om **contact te leggen** met de naaste en hem of haar uit te nodigen iets van de werkelijke rust te proeven. Aan wie tot geloof in Christus komt en zich bij de gemeente voegt willen we uitleggen waarom die dag ons zoveel waard is en laten zien hoe we in vreugde de zondag vieren (vgl. 2.15).

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd:

- Ze kunnen uitleggen dat ‘rust, vrijheid en samenzijn’ kernwoorden zijn, die de bedoeling van het 4^e gebod typeren.
- Ze kunnen aangeven dat het 4^e gebod teruggrijpt op de situatie voor de zondeval en heenwijst naar de toekomst die God wil geven.
- Ze begrijpen dat Jezus ons dichterbij de eigenlijke bedoeling van het 4^e gebod brengt
- Ze begrijpen dat het 4^e gebod niet 1 dag, maar ons hele leven raakt

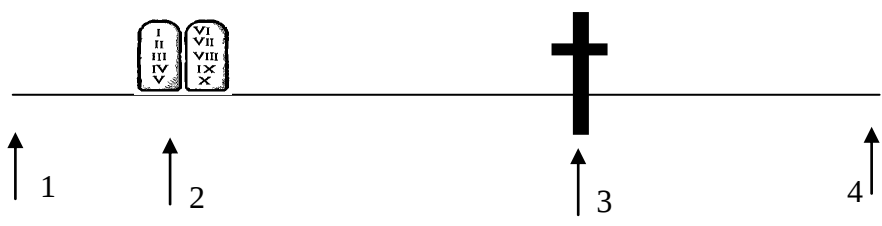
Hart

- Ze gaan de zondag ervaren als een voorsmaak van de eeuwige rust

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik en introductie Korte terugblik. Geef een korte herhaling van wat er tot nu toe aan de orde geweest is (doe het vragenderwijs zodat je kunt testen wat er is blijven hangen). Wat hebben we behandeld toen het over God de Vader en de wet ging? Wat over Jezus en de wet? Enz. De vorige twee lessen hebben we gezien dat God ons wil bevrijden van de machten, en daarom een radicale keus voor Hem vraagt. We behandelen in deze blokken niet alle geboden, maar pikken er een paar uit. Deze les gaat over het 4^e gebod. Laat ze in groepjes van 2 of 3 even brainstormen over wat voor hen de ‘ideale zondag’ zou zijn? Inventariseer het resultaat.	

	Hang nu een poster op met de woorden ‘rust’ ‘vrijheid’ ‘samen-zijn’. Leg uit dat dat de kernwoorden zijn van waaruit we het vierde gebod gaan bekijken. Komen deze 3 zaken ook voor in hun ideaal-plaatje? Vervolgens hang je een poster op met deze tijdlijn (ook op werkblad) Om de betekenis van het 4^e gebod goed te begrijpen gaan we naar 4 momenten op die tijdlijn kijken.																					
19.25	1. de schepping Op het werkblad staat het volgende schema <table border="1"><tr><th></th><th>rust</th><th>vrijheid</th><th>samenzijn</th></tr><tr><td>voor de zondeval</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>toen God het 4^e gebod gaf</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>de diepere betekenis door Jezus</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>op weg naar de eeuwige sabbat</td><td></td><td></td><td></td></tr></table> Lees samen Genesis 1:31-2:3 Brainstorm samen even over hoe de 3 kernbegrippen in de situatie voor de zondeval tot z’n recht kwamen. Vul daarna de eerste rij van de tabel in. (rust: de eerste volledige dag van de mens was een rustdag> Wij hoeven het niet te maken, God heeft het gemaakt.		rust	vrijheid	samenzijn	voor de zondeval				toen God het 4 ^e gebod gaf				de diepere betekenis door Jezus				op weg naar de eeuwige sabbat				
	rust	vrijheid	samenzijn																			
voor de zondeval																						
toen God het 4 ^e gebod gaf																						
de diepere betekenis door Jezus																						
op weg naar de eeuwige sabbat																						

	vrijheid: waar mensen echt voor God leven is vrijheid: geen zonde, verslaving, zelfgerichtheid (vgl les 1) samenzijn: er was harmonie tussen de mensen, en er was harmonie met God. Vgl 3:8 God wandelde met de mens in de koelte van de hof)	
19.35	2. bij de Sinaï Op het werkblad staan de volgende teksten: Ex 20: 8-11; Deut 5:12-15; Lev 23: 1-3. (Leg uit dat de 10 geboden 2 keer voorkomen: in Exodus 20, als verteld wordt dat de Here de geboden gaf; en in Deuteronomium, waar Mozes vlak voor zijn sterven dat verhaal nog eens verteld, maar dat de argumentatie bij het 4^e gebod in Deut. anders is dan in Ex.) Laat ze in de teksten de gedeelten die over rust gaan onderstrepen met een doorgetrokkenlijn; de gedeelten die over bevrijding gaan onderstrepen met een stippellijn, en de gedeelten die over samenkomen gaan omcirkelen. Vraag nu de jongeren zich in te leven in de Israëlieten: ze hadden jaren slavernij achter de rug, ze waren net bevrijd, en nu was God naar hun toegekomen. Hoe komen deze geboden op hun over? - wat maakte rust zo speciaal? (in egypte werden ze als slaven opgejaagd) - wat maakte bevrijding speciaal? (ze konden elke sabbat hun bevrijding vieren) - wat maakte samenzijn zo speciaal? (God was naar hun toegekomen, ze mochten er samen zijn voor Hem.) Welke van de drie gelezen teksten gaat vooral over samenzijn? Welke vooral over bevrijding? Welke vooral over rust? Noteer de tekstverwijzingen in de tweede rij van de tabel. Leg uit dat God voor zijn bevrijde volk weer iets wil creëren dat lijkt op de situatie voor de zondeval, en dat hij hen zo op weg zet naar de toekomst, als het weer helemaal goed zal zijn met God.	
19.45	3. Jezus en de sabbat Start met de vraag: wij houden de sabbat niet meer op de 7^e dag, is dat omdat Jezus de sabbat heeft afgeschaft? In les 2 hebben we besproken dat Jezus de wet kwam vervullen (pak er evt. Mt 5:17 bij); Hij heeft het 4^e gebod niet afgeschaft, maar wil ons juist het gebod in zijn diepste betekenis leren.	

	Op het werkblad staan de volgende tekst: - Kol 2: 16-17 (In een gemeente uit joden, die nog steeds stipt de sabbat hielden, en heidenen, die op sabbat gewoon werkten, was er veel te doen over de sabbat) Wat zegt deze teksten over de betekenis van Jezus voor ons begrijpen van het 4^e gebod? Laat ze nu weer in tweetallen de derde rij van de tabel invullen. Bespreek daarna het resultaat (rust: jesus heeft voor ons alles gedaan, zelfs de dood overwonnen, daarom kunnen wij rusten in zijn werk; bevrijding: we waren slaaf van de zonde, maar zijn nu door Jezus bevrijd. samen vieren: Jezus heeft ervoor gezorgd dat wij weer samen bij God kunnen horen; dat vieren we voor zijn troon)	
19.55	4. op weg naar de eeuwige sabbat Op het werkblad staat : - Hebreëen 4:9-11 (Vertel iets over de bedoeling: de schrijver vertelt over het volk Israël dat op weg was naar de rust (leven in Kanaän); maar geeft ook aan dat dat niet de definitieve rust was. Net als het volk toen zijn wij op weg naar de rust, maar dit keer wel definitieve rust) lees nu samen HC znd 38 het tweede gedeelte. Ons leven moet dus gericht zijn op de eeuwige sabbat. Laat ze nu (evt eerst in tweetallen) de vierde rij van de tabel invullen: Hoe laat je zien in je leven dat je op weg bent naar: - de eeuwige rust - de definitieve bevrijding - het volmaakte samenzijn.	
20.00	Prestatie: De resultaten van de enquetes zijn binnen. Bespreek nu met elkaar hoe je de resultaten kunt verwerken. Bedenk vervolgens ook hoe je de resultaten kunt presenteren aan de gemeente. Maak afspraken over, wie wat doet.	

20.15	Huiswerk opgeven - memorisatietekst uitdelen - evt. opdracht mbt prestatie sluiting	
Huiswerk:	Huiswerk: - memorisatietekst leren - Het bijbelleesrooster: * Leviticus 19:32 Respect voor oude mensen is ontzag voor God * 1 Tessalonicenzen 5:12,13 Respect voor amtsdragers geeft vrede in de gemeente * 1 Timoteüs 6:1-2 Ook slaven moeten respect tonen voor hun meesters. Ook als is de slavernij vandaag gelukkig afgeschaft, we leren van deze oproep dat je als christen in alle omstandigheden respectvol moet blijven. * Spreuken 1:10-19 Respecteren van je ouders betekent ook: luisteren naar hun levenswijsheid * Spreuken 3:1-12 Als het goed is wijzen ouders met hun wijsheid van zichzelf af naar God, dat is een voorwaarde om hen gehoorzaam te kunnen zijn. * Handelingen 5:26-30 Er kunnen omstandigheden zijn waarin je God meer moet gehoorzamen dan aardse gezagsdragers. * Daniël 3:8-18 Nog een voorbeeld van mensen die God meer gehoorzaamden dan aardse gezagsdragers.	

c. benodigde materialen

- flap met kernwoorden en tijdlijn
- memorisatiekaartje

d. suggesties

zingen: Psalm 92; Psalm 122; Gz 73; Gz 176a:1,2 en 6, LB 328; E&R 59

bijbelgedeelten: Gen.1:21-2:3; Ex. 31: 12-17; Neh. 13: 15-22; Mc 2:23-3:6; Hebr 4: 1-13

belijdenis: HC znd 38

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	1 - Ze kunnen uitleggen dat 'rust, vrijheid en samenzijn' kernwoorden zijn, die de bedoeling van het 4 ^e gebod typeren.				
	2 - Ze kunnen aangeven dat het 4 ^e gebod teruggrijpt op de situatie voor de zondeval en heenwijst naar de toekomst die God wil geven.				
	3 - Ze begrijpen dat Jezus ons dichterbij de eigenlijke bedoeling van het 4 ^e gebod brengt				
	4 - Ze begrijpen dat het 4 ^e gebod niet 1 dag, maar ons hele leven raakt				
	5. - Ze gaan de zondag ervaren als een voorsmaak van de eeuwige rust				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

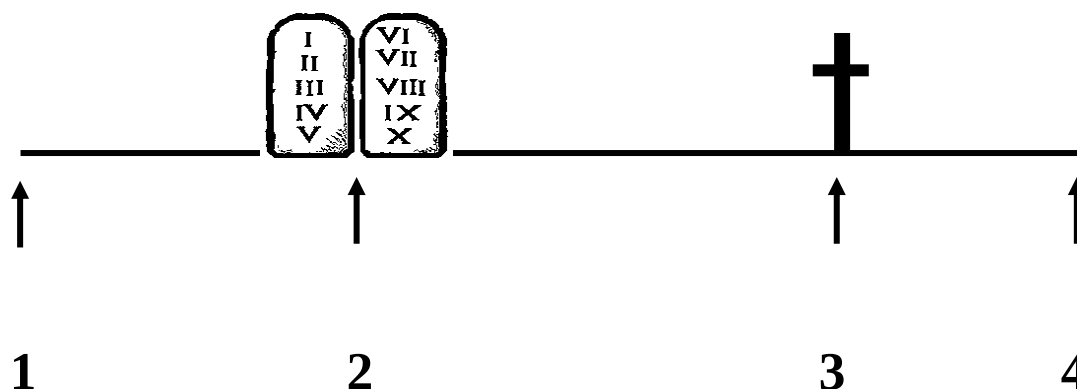
Rust, vrijheid en samen-zijn

blok D - nivo 3 - avond 7

Tijd	Wat gaan we doen
19.00	Mentorkwartiertje
19.15	Terugblik en introductie
19.25	1. de schepping
19.35	2. bij de Sinai
19.45	3. Jezus en de sabbat
19.50	4. op weg naar de eeuwige sabbat
20.00	Presentatie
20.10	Huiswerk en sluiting

Introductie

1. de schepping

	Rust	Vrijheid	Samenzijn
voor de zondeval			
toen God het 4 ^e gebod gaf			

	Rust	Vrijheid	Samenzijn
de diepere betekenis door Jezus			
op weg naar de eeuwige sabbat			

2. bij de Sinai

rust: doorgetrokken lijn; bevrijding: stippellijn; samenkomen: omcirkelen.

Exodus 20: 8-11

8 Houd de sabbat in ere, het is een heilige dag. 9 Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, 10 maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw vee, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen. 11 Want in zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en de zee rustte hij. Daarom heeft de HEER de sabbat gezegend en heilig verklaard.

Deuteronomium 5:12-15

12 Neem de sabbat in acht, zoals de HEER, uw God, u heeft geboden; het is een heilige dag. 13 Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten, 14 maar de zevende dag is een rustdag, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw runderen, uw ezels en al uw andere dieren, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen; want uw slaaf en slavin moeten evengoed rusten als u. 15 Bedenk dat u zelf slaaf was in Egypte totdat de HEER, uw God, u met sterke hand en opgeheven arm bevrijdde. Daarom heeft hij u opgedragen de sabbat te houden.

Leviticus 23: 1-3

1 De HEER zei tegen Mozes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Dit zijn de hoogtijdagen van de HEER, die je als heilige dagen samen moet vieren. Dit zijn mijn hoogtijdagen:

3 Zes dagen kun je werken, maar de zevende dag is het sabbat, een dag van volstrekte rust, die je als heilige dag samen moet vieren. Je mag die dag geen enkele bezigheid verrichten. Waar je ook woont, het moet een rustdag zijn die aan de HEER gewijd is.

3. Jezus en de sabbat

Kolossenzen 2: 16-17

Laat niemand u iets voorschrijven op het gebied van eten en drinken of het vieren van feestdagen, nieuwemaan en sabbat. 17 Dit alles is slechts een schaduw van wat komt – de werkelijkheid is Christus.

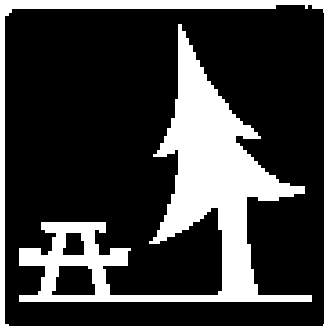

4. op weg naar de eeuwige sabbat

Hebreeën 4:9-11

9 Er wacht het volk van God dus nog steeds een sabbatsrust. 10 En wie is binnengegaan in zijn rust, vindt rust na zijn werk zoals God na het zijne.

11 Laten we dus alles op alles zetten om te kunnen binnengaan in die rust, en zo voorkomen dat ook maar iemand dit voorbeeld van ongehoorzaamheid volgt en te gronde gaat.

Zondag 38 HC

Wat gebiedt God in het vierde gebod?

(Ten eerste....) Ten tweede dat ik al de dagen van mijn leven mijn slechte werken nalaat, de Here door zijn Geest in mij laat werken, en zo de eeuwige sabbat in dit leven begin.

Aantekeningen:

Huiswerk

Uitgedeelde memorisatietekst

Verwerken enquêteresultaten.

Bijbelleesrooster

Leviticus 19:32

Respect voor oude mensen is ontzag voor God

1 Tessalonicenzen 5:12,13

Respect voor amtsdragers geeft vrede in de gemeente

1 Timoteüs 6:1-2

Ook slaven moeten respect tonen voor hun meesters. Ook als is de slavernij vandaag gelukkig afgeschaft, we leren van deze oproep dat je als christen in alle omstandigheden respectvol moet blijven.

Spreuken 1:10-19

Respecteren van je ouders betekent ook: luisteren naar hun levenswijsheid

Spreuken 3:1-12

Als het goed is wijzen ouders met hun wijsheid van zichzelf af naar God, dat is een voorwaarde om hen gehoorzaam te kunnen zijn.

Handelingen 5:26-30

Er kunnen omstandigheden zijn waarin je God meer moet gehoorzamen dan aardse gezagsdragers.

Daniël 3:8-18

Nog een voorbeeld van mensen die God meer gehoorzaamden dan aardse gezagsdragers.

